

Romans van Giovanni Pavoncella

‘Job’

‘Jenna’

‘Betrapt’

‘Je hart uit’

‘De dans ontspringen’

Van de auteur:

In de loop van deze roman ontmoet u Rolf Detering, een rechercheur bij de politie van Arnhem. Hij werkt samen met Rein Klunder aan de oplossing van een misdaad die in dit verhaal gepleegd wordt.

In de roman 'Je hart uit' maakt u kennis met Doris van Beeck. Zij loopt stage in Utrecht als rechercheur in opleiding en onderzoekt in haar stad de aanslag op een student.

Jaren later ontmoet u Rolf, Rein en Doris in 'Betragt.' Doris heeft een vaste aanstelling gekregen in Nijmegen, waar Rolf Detering naartoe is gepromoveerd en de leiding heeft gekregen van het rechercheteam, waarna hij Rein Klunder overhaalt om naar Nijmegen te verhuizen. Ze onderzoeken gezamenlijk de vondst van een man die onder verdachte omstandigheden aan zijn einde is gekomen.

Jacobine Dijkman wordt in die periode aangenomen als internetrechercheur, zij wordt toegevoegd aan het team van Rolf, die nog steeds leiding geeft aan Rein en Doris.

In 'De dans ontspringen' onderzoeken ze de verdwijning van een vrouw en de diefstal van een enveloppe waar geld in blijkt te zitten. Tijdens dat onderzoek krijgen Rein en Jacobine een verhouding met elkaar.

Niets van deze uitgave mag zonder bronvermelding worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de auteur.

Giovanni Pavoncella

Adem en Leef

Familiedrama

Verkoop via: Bol.com en de boekhandel
facebook.com/giovannipavoncella
website: <http://www.bravenewbooks.nl/giovannipavoncella>

*Vrije vertalingen van het Italiaans naar het Nederlands staan op
bladzijde 310.*

*(Alle gebeurtenissen, namen en locaties in dit verhaal zijn gefingeerd,
het verhaal is gebaseerd op fantasie en onderwerpen zijn willekeurig
verzonnen)*

Deel I

Frits mijmerde over hoe hij haar had ontmoet, Serena bijna zeven jaar jonger dan hij, in een restaurant in Turijn in het voorjaar van 1985. De plaats waar hij een zakelijke afspraak had en 's avonds op zoek ging naar een glas wijn en wat te eten. Zij bracht hem dat allemaal en kwam nog een paar keer langs om te vragen of alles naar zijn zin was of het smaakte.

Hij bestelde nog een glas en rekende met haar af.

Hun dochttertje Angela leek precies op haar, dezelfde kin en mond en dat krullende donkere haar. Zeven jaar wordt ze binnenkort. Een dag die hij vrijhoudt in zijn agenda om haar verjaardag mee te kunnen vieren bij zijn schoonzusje Paola. Zij heeft haar in huis genomen nadat Serena uit zijn leven stapte, waardoor zijn dochter bij haar Italiaanse familie terecht kwam en als een zus samen met haar nichtje werd opgevoed.

Serena zijn eerste echte liefde waar hij elf jaar mee samen was, bijna vanaf de eerste dag dat hij haar ontmoette. Er was meteen een klik tussen hun twee toen ze samen naar een terras gingen aan de Piazza San Carlo omdat hij haar dat vroeg, of ze dat met hem wilde doen, samen een drankje drinken.

'Als je geduld hebt', zei ze. 'Want ik moet nog werken tot elf uur.'

Op haar wilde hij wel wachten, alleen al vanwege die uitstraling, die ogen met dat licht erin en die lach rondom haar mond die er altijd leek te zijn. Niet gemaakt maar echt, want zij vond hem leuk en hij vond haar anders. Ze moest 's avonds werken om haar studie te bekostigen dat nog twee jaar vergde. Ze zat nu in het derde jaar waarin ze een praktijkopdracht bij een bedrijf tot stand moest zien te brengen en voor het laatste jaar zocht ze een afstudeeropdracht. Eén met voldoende inhoud om te zorgen dat ze haar diploma als binnen-huisarchitecte zou halen. Drieëntwintig jaar oud was ze, zelfverzekerd en vol passie over het vak dat ze uit wilde gaan oefenen.

En toen, vlak voor haar vierendertigste, was ze er niet meer. Elf jaren die voorbij waren gevlogen, intens waardoor na zes jaar Angela werd geboren. Ze raakten nog meer gehecht, met interesse voor elkaars werk, familie, vrienden en hobby's. Hobby's die zij ook deelden zoals skiën en parachutespringen dat zij hem leerde, zijn eerste duo-sprong maakte hij met haar. Hij raakte verknocht aan deze sport, de sport waaraan hij haar verloor. Want haar parachute, een 'parapente', ging niet goed open waardoor zij, sneller en sneller draaiend in korte cirkels, met een veel te hoge snelheid de grond raakte. Haar val werd nog wel gebroken door dicht struikgewas en ze leefde nog na die smak. Ze werd zwaargewond naar een ziekenhuis gebracht waar ze in de loop van de avond overleed, omdat ze haar interne bloedingen niet onder controle kregen.

Zijn ouders kwamen naar Ancona voor de uitvaart. Frieda kon niet komen vanwege huwelijksproblemen, maar hij had zijn zus in die tijd wel regelmatig aan de lijn. Op de dag zelf was zijn moeder hem tot steun terwijl zijn vader moeite had met alle emoties die rondom haar begrafenis speelde. Ze ligt begraven op een kerkhof omdat haar ouders dat wilden, hij had daar weinig invloed op want ze waren nog steeds niet getrouwd. Haar jongere zus Paola deed nog wel een poging bij haar ouders dat ze hem als de man van hun dochter dienden te zien en dat hij daardoor toch ook wat te vertellen had over de wijze waarop ze afscheid van Serena zouden nemen. Uiteindelijk respecteerde hij de wens van haar ouders die diep verdrietig waren en tot op de dag van vandaag rouwden om het verlies van hun oudste dochter, intussen alweer zo'n twee jaar geleden. Haar graf heeft hij sindsdien niet meer bezocht, omdat hij dat irreëel vindt. Hij wil die plek niet meer zien, zij zit in zijn hart en haar lichaam ligt daar.

Ondragelijk waren de eerste maanden zonder haar en nog steeds sluit hij zichzelf op als ze zijn gedachten in beslag neemt waardoor hij niet los van haar komt, omdat hij haar mist. Zij, waardoor zijn leven drastisch veranderde en hij gedurende het eerste jaar met regelmaat naar Italië kwam waar hij uiteindelijk ook werk vond als verkeersdeskundige op het gebied van stedelijke inrichting. In haar laatste studiejaar vertrokken ze samen naar Duitsland omdat zij daar bij een bedrijf een afstudeeropdracht had gevonden en hij na een aantal weken daar ook aan het werk kwam. Ze vonden een plek waar ze na haar afstuderen bleven wonen, in een oud industrieel gebouw aan een haven in Hamburg. Dat was omgebouwd tot appartementen van waaruit ze werkten. Hij had daar een langdurige klus en zij probeerde particuliere opdrachten te krijgen in haar steeds groter wordende kennissenkring voor de herinrichting van kamers of complete huizen, waar ze uiteindelijk succesvol in werd. Samen met zijn werk zorgde dat ervoor dat ze daar bijna twee jaar doorbrachten. Een pracht plek was het waar ze woonden, groot, hoog, ruim en voorzien van alle gemakken, met grote ramen en weinig binnenmuren. Eén grote woon- en slaapruimte, die intiem werd als de ramen geblindeerd werden door vitrages die elektrisch afrolden naar beneden. Grote oppervlaktes die gebruikt werden als projectiescherm om met behulp van een beamer een film te kijken, een documentaire op televisie of gewoon rustige beelden uit de natuur met zachte muziek op de achtergrond die een sfeervolle rust creëerde. Ze kropen dan op de bank in elkaar of in bed en vreeën met elkaar.

Het huis in Antwerpen, waar ze naartoe verhuisden zo'n drie jaar geleden, voelt leeg als hij daar verblijft. Het hele huis ademde naar haar en als hij er doorheen loopt wordt hij om de haverklap met haar geconfronteerd. Desondanks doet hij geen moeite om herinneringen aan haar te verwijderen want hij kan gewoonweg nog niet zonder haar. De afgelopen twee jaar liet hij geen vrienden of kennissen toe in hun huis, om vragen of opmerkingen te vermijden waardoor hij over haar moest praten, want hij wilde dat liever niet. Skiën deed hij niet meer dat hij soms twee keer per jaar met haar deed en aan een parachute hangen ging nooit meer gebeuren. Om in conditie te blijven gaat hij twee keer in de week naar een sportschool waar hij wordt gecoacht om te voorkomen dat hij te veel doet en te hard gaat, alsof hij vijftientig is.

Hij is buiten zijn werk graag alleen, werk waar hij de dagen mee vult. Werk waardoor hij wordt afgeleid omdat hij een creatieveling is in zijn vak dat hem meer en meer een goede naam bezorgt, waardoor hij aan het werk blijft en soms niet aan haar denkt. Hij heeft een hekel aan de avonden en ziet er tegenop als hij later op de avond weer naar zijn hotelkamer loopt, iets dat hij al bijna twee jaar doet in München. Ontbijten, met de tram naar het 'Münchner Rathaus', de hele dag werken, vergaderen, plannen en overleggen en om een uur of zeven 's avonds terug met de tram. Halverwege stapt hij dan uit om in het centrum te kiezen uit een van de vele eetgelegenheden die hij intussen meerdere malen heeft bezocht. Na een uur of twee pakt hij de tram weer en rijdt verder richting zijn hotel. Daar komt hij dan meestal na negenen aan, bij binnenkomst gooit hij zijn sleutels op het bureau, trekt zijn schoenen uit en hangt zijn colbert in de kast en zet tussendoor de TV aan. Hij hoopt dan dat er een redelijke film bezig is, mits hij niet een

dossier heeft meegenomen om op zijn kamer te bestuderen of zijn deel van de werkzaamheden daarin te verwerken. Uiteindelijk ligt hij op bed en dan slaat de laatste tijd zijn stemming om, oncontroleerbaar vanwege zijn gevoelens, het gemis en de voelbare eenzaamheid. Het liefst zou hij dan meteen in slaap willen vallen, waardoor de volgende dag weer bepalend is voor de verplichtingen die hij heeft en de dag relatief gezien weer goed is ingevuld, en de avond ver weg lijkt.

Het project München loopt voor hem ten einde, een tijdstip waar hij naar verlangt maar waar hij zich ook over afvraagt wat hij daarna gaat doen. Er lopen vragen in België en Duitsland maar ook één in Nederland in Groningen, contacten die tot nu toe per email verlopen als het gaat om de inhoud en aanpak van het werk dat omschreven wordt. België lijkt interessant omdat het actueel is en in Gent, dicht bij zijn huis in Antwerpen. Duitsland is een project dat op de wat langere termijn wordt beslist en Groningen speelt over een maand of zes. Hij denkt dat hij het liefst een paar maanden zou willen 'freewheelen' na München om tijd te kunnen besteden aan zijn dochter waardoor hij wat langer in Ancona zou willen vertoeven. Hij weet dat hij Angela, tekort doet maar ook als het om zijn schoonzusje gaat, zeker het laatste half jaar was hij er eigenlijk niet voor hen. Daardoor zou hij zich moeten focussen op Groningen omdat die klus het beste aan zou kunnen sluiten. Alles overdenkend krijgt hij het gevoel dat hij uit zit te kijken naar de dag waarop hij in München een deur achter zich dicht kan trekken om voor een paar weken naar Italië te gaan.

*

Paola deed er moeite genoeg voor om hem naar Ancona te lokken om te zorgen dat hij zijn dochttertje weer zag. Elke gelegenheid benutte ze om hem te bellen, vanwege de kerst of met pasen, als er een verjaardag was of een feestdag. Zoals de 'Dag van de Republiek' op 2 juni, een mooie maand in Ancona, die mooie eeuwenoude stad waar hij graag vertoefde en opgewekt was, waardoor zij aan hem trok om te komen. Ook de ouders van Serena waren verheugd als hij zijn neus weer liet zien. Hij voelde steeds meer dat hij deel uitmaakte van deze familie die zo goed zorgde voor Angela die meer en meer moeite kreeg om in het Nederlands met hem te praten. Paola genoot van de dagen dat hij bij haar logeerde, haar man Donato werkte in de haven bij een ferry-maatschappij als boekhouder. Als haar dochttertje Rosa samen met Angela naar school was vroeg ze of hij met haar mee ging om boodschappen te doen. Ze deden daar meestal de hele ochtend over en een deel van de middag omdat de kinderen tussen de middag op school overbleven en Donato pas tegen zeven uur weer thuis kwam. Intussen was dat een ritueel geworden waar hij van genoot omdat hij goed met haar op kon schieten. Ze liet hem Ancona zien of de Monte Guasco, elke keer weer wat nieuws of iets bijzonders van al het moois dat deze stad te bieden heeft. Gehecht raakte hij aan haar, als een zus. Zij genoot van hem als hij tijdens een wandeling een arm om haar heen sloeg en haar op haar wang kustte, de pleegmoeder van zijn dochter. Hand in hand lopen ze door de stad en hebben een bijzondere band met elkaar, waardoor zij meer en meer naar hem ging verlangen. Iets dat hij niet in de gaten heeft, ook niet als ze het telefoongesprek beëindigt met, 'ti amo Friets', zoals ze hem met een Italiaans accent noemt en hij consequent antwoordt, 'ciao cara, a presto.'

De mist hangt aan het einde van de middag laag over de landerijen na een warme dag tegen het einde van oktober. De bomen hebben groengele bladeren en hier en daar al het rood en bruin van de herfst, dat het loof langzaam doet sterven. De zon gaat onder en laat een rosa-rode gloed achter onder tegen het golvende wolkendek dat al met al, vanuit het raam waaruit ze kijkt, een prachtig schilderij vormt dat een minuut of tien duurt waarna de zon lager komt en de avond zijn normale karakter toont. Een half uurtje later is het donker en doet ze de lichten aan, sluit ze de gordijnen en wordt haar wereld klein. Veerle voelt dat ook zo, het geeft geen gevoel meer van geborgenheid, warmte en sfeer, het is haar huis maar niet meer haar thuis. Ze haalt een kant en klaar maaltijd uit de vriezer en schenkt zichzelf een glas rode wijn in, pakt onder de aanrecht een koekenpan uit de kast en zet deze op de kookplaat na een paar lepels water daarin te hebben gedaan en leegt het pak in de pan. Na langzaam roeren gedurende een klein kwartiertje komt er een maaltijd op tafel in een diep bord met links een vork en rechts een mes en het half leeg gedronken glas wijn dat ze aanvult vanuit de fles. Met tegenzin begint ze aan de maaltijd, net als gisteren en eergisteren en de dagen daarvoor en waarschijnlijk ook morgen en de dagen daarna. Het verschil wordt gemaakt door haar werk als psychologe in het ziekenhuis van Arnhem, de reden dat ze 's morgens vroeg uit de veren is en met plezier aan de dag begint. Omdat haar werk zinvol is, werk dat ze wel zestien uur per dag kan doen als ze dat zou willen. Maar aan het einde van een werkdag naar huis rijden in Oosterbeek en daar de leegte steeds weer voelen dat zit haar intussen meer en meer dwars. Een verandering daarin heeft ze niet in beeld, haar leven is gewoon zo sinds hij haar verliet. Na een maand of drie kwam ze erachter dat

hij samenwoonde met haar, hij eenenvijftig jaar en zij, dat in haar ogen domme wicht, zeventien jaar jonger. Belachelijk vond ze het en pijn dat het deed en nog steeds, vooral omdat ze na zevenentwintig jaar tot de ontdekking moet komen dat hij zo is, hij haar vriend sinds haar achttiende. Ze kreeg een enorme klap door zijn vertrek en haar zelfverzekerdheid reduceerde bijkans tot een nulpunt. In eerste instantie was ze geen eens kwaad op hem en zocht ze de oorzaak bij haarzelf, dat het door haar intensieve baan kwam, de onregelmatigheid die dit de hele week door veroorzaakte en het feit dat de kinderen de deur uit waren. Hun dochter en zoon die beiden studeerden en op een studentenflat woonden en daardoor ook niet meer met regelmaat thuis waren en hij altijd bezig was met zijn aannemingsbedrijf. Gedurende een dag of tien was ze niet vooruit te branden, ze sprak er met niemand over en werd met regelmaat bezorgd aangesproken door kennissen en collega's of er iets aan de hand was, of er wat mis was. Nou reken maar dat er wat mis was, ze was goddomme gedumpt. Toen ze uiteindelijk dat gevoel kreeg werd ze kwaad en riep ze hem ter verantwoording. Dat werd uiteindelijk een zinloos gesprek waarin ze hem de huid vol schold en hem uitmaakte voor idioot, klootzak, waardeloze vent en hem een mispunt vond die het niet aankon dat zij ouder werd, dat hij zelf niet zag dat hij een oude zak werd. Hij liet het over zich heen gaan, zo op het oog gevoelloos want hij had dit wel verwacht en kon daar niets mee. Zinloos en uitzichtloos was dat moment, dat wist ze ook wel, maar hij was weg en had waarschijnlijk al eerder emotioneel afscheid van haar genomen. Alleen had hij haar dat niet verteld en zij had het niet gemerkt, ook niet dat hij waarschijnlijk al veel langer een relatie had met dat wicht, dat stomme wijf.

Ze besteedde een heel weekend aan het verwijderen van zijn kleding, spullen en foto's en van alles en nog wat dat aan hem herinnerde als ze door het huis liep, waardoor er hier en daar een kale plek, een lege kast en lade ontstond. Alles deed ze in verhuisdozen die ze had gekocht, die ze in de hal had opgestapeld en klaargezet zodat hij ze op kon halen. Ze stuurde een sms naar zijn mobiel en schreef dat hij die dozen op moest komen halen en dat hij een datum en tijd door moest geven wanneer hij dit van plan was te gaan doen. En hij moest opschieten anders ging de hele santenkraam naar de kringloopwinkel. De maandag daarop kwam er een bedrijfje om alle sloten te verwisselen waarvan hij een sleutel had waardoor hij donderdagavond rond de klok van zeven uur aan moest bellen. Ze deed de deur open en zei dat daar de spullen stonden en of hij de deur achter zich dicht wilde trekken als hij klaar was, waarna ze naar boven ging naar de studeerkamer waar ze altijd werkte. Ze hoorde hem heen en weer lopen, hij riep niet dat hij klaar was en weer wegging tot ze hoorde dat de deur in het slot viel. Ze steunde haar hoofd in haar handen en hilde met diepe halen.

*

Frits werd 's morgens al vroeg gebeld door de hoofdzuster van de afdeling waar zijn moeder lag. Ze raadde hem aan om terug naar Nederland te komen omdat ze snel achteruit ging en zei dat Mirjam een mens werd van alle dag die elk moment kon uitstappen. Hij brak zijn werk in München onmiddellijk af en maakte zijn collega's duidelijk dat ze zijn werk de komende dagen over diende te nemen en stapte in zijn auto. Hij had haar een week geleden nog bezocht, wetende dat elke keer als hij afscheid van haar nam de laatste keer zou kunnen zijn. Maar hij moest vanwege zijn werk steeds weer terug en dat gaf hem het onaangename gevoel dat hij zijn moeder in de steek liet. Maar dit telefoontje kreeg hij niet voor niets en hopelijk op tijd, want het was altijd wel een uur of zeven rijden voordat hij in Meppel was, zijn geboorteplaats waar zijn ouders nog steeds woonden. Onderweg dacht hij aan haar, aan zijn vader die in deze situatie met zijn gevoelens geen raad wist en aan zijn zus in Australië die niet van huis durfde. Over al het gedoe aan de familie kant van zijn moeder. Een grote familie, want ze had drie broers en twee zussen plus alle neven en nichten, waar continue problemen waren en onderlinge ruzies, waar zijn moeder de laatste jaren een rol in speelde om de boel bij elkaar te houden. Als zij er niet meer was dan bleef er van die zijde van de familie niet veel meer over.

*

Ze was bang om dood te gaan, het onbekende, de pijn die ze zou kunnen voelen, dit ondanks alle goede bedoelingen van de verpleegsters rondom haar heen die haar probeerden gerust te stellen dat ze dit ten alle tijden zouden voorkomen. Ze voelde zich erg alleen want ze kon haar gevoelens en emoties niet kwijt bij Hans, die in het zicht van haar dood meer en meer met zichzelf bezig was over hoe hij verder moest zonder haar.

De verpleging die dit herkende vroeg aan haar of ze met een dominee of priester wilde praten, wetende dat zij geen geloof beleed en in haar jeugd ook niet zo was opgevoed.

‘Oh nee’, zei ze met stemverheffing, ‘dat niet en zeker niet zo’n lijzige dominee.’

Ze had dit ooit meegemaakt in de familie van Hans toen zijn moeder was overleden. Een diepgelovige streng gereformeerde vrouw die altijd van top tot teen in het zwart liep, haar hoed, kleding, kousen en schoenen. Ze ging elke woensdag naar de kerk en zondag naar de ochtend- en middagdienst en was een trouwe kerkgangster. Ontdaan was Mirjam toen er een dominee binnenstapte in het ouderlijk huis waar haar schoonmoeder in de achterkamer lag opgebaard. Daar hoorde ze dat hij aan de broer van Hans vroeg hoe ze ook alweer heette, hoe oud ze was geworden en of er nog bijzonderheden in haar leven waren gebeurd die hij in zijn preek kon vermelden. Kwaad werd ze en uitte dat naar Hans dat dit te gek voor woorden was. Zijn moeder die zo kerks was en de dominee die zich afvroeg met wie hij te maken had. Hans suste dat, maar bij haar was de toon gezet. Die dominee was een lapzwans en kon maar beter op een andere manier zijn brood verdienen. Als zij het voor het vertellen had gehad had ze hem de deur gewezen en er voor gezorgd dat de kerkelijke dienst volledig door familieleden zou zijn gevoerd.

Niet gebruikelijk maar zij zou dat hebben doorgedrukt in de zin van, 'zo willen wij dit, punt uit.' Dus zeker geen dominee aan haar bed, maar een priester daar had ze nog niet bij stil gestaan.

Kapelaan Bernardo bleek een innemende man van rond de veertig jaar, hij was verbonden aan het ziekenhuis waar hij elke donderdagmorgen doorbracht om met zijn parochianen te kunnen praten en hen te ondersteunen in hun ongemak of hun lijden. Hij stapte haar kamer binnen en zei dat hij toevallig in de buurt was en vroeg meteen aan haar hoe het met haar ging, hoe ze zich voelde. Het gesprek kwam op gang, gemakkelijk en oprecht, alsof hij haar al langer kende en ze voelde dat als een warme deken. Ze keek de week daarop naar hem uit toen hij voor de tweede keer kwam, waarna hij elke donderdag, zolang ze nog leefde, aandacht aan haar besteedde. Uiteindelijk werd ze zwakker en zieker en hield hij haar hand vast toen ze aan hem vroeg of er een hemel was, een hiernamaals of een hel. Hij stelde haar gerust en beloofde dat hij voor haar zou bidden en dat hij haar zou zegenen als ze dit wilde voordat ze heenging. Hij praatte met haar over de dood als een onderdeel van het leven, een gebeurtenis die je niet hoeft te vrezen en die je gemakkelijker tegemoet kon treden als iemand je vasthield. Het alleen zijn op dat moment veroorzaakt de angst voor het onbekende, maar in de armen van iemand die je liefhebt of hand in hand met een vriend of vriendin zorgde voor rust, en uiteindelijk voor berusting.

Dinsdag, de dag voordat ze overleed, zegende hij haar, ze kneep in zijn hand en glimlachte dankbaar.

Ze was niet alleen toen ze insliep, Frits was op tijd terug en bleef bij haar, hij praatte met haar ook toen ze niet meer reageerde, zwaar ademend dat uiteindelijk stopte. Hij praatte door alsof ze er nog was maar hij voelde dat zij die daar nu lag zijn moeder niet meer was, die was vertrokken, ze was er niet meer. Hij kustte haar op haar voorhoofd en zei haar gedag en liep met betraande ogen de kamer uit. Op de gang liep hij de hoofdzuster tegen het lijf die aan hem zag dat het gebeurd was.

‘Kom mee’, zei ze en ze liepen samen terug naar de kamer van zijn moeder, ze stelde hem gerust en zorgde er in zijn bijzijn voor dat ze er netjes bij lag als straks zijn vader kwam. Hij ging niet naar de crematie, hij had als laatste afscheid van zijn moeder kunnen nemen en was bij haar toen ze stierf. Hij voelde er niets voor om dit nogmaals te doen samen met zijn vader, familie en genodigden. Met de meeste mensen had hij toch al niets mee en het contact met zijn vader was van dien aard dat hij zich niet gebonden of verplicht voelde om hem bij te staan, boos als hij op hem was omdat hij er niet was voor zijn moeder in de afgelopen weken. Slechts een half uurtje of drie kwartier kwam hij langs tijdens de bezoeken en toen ze overleed zat hij thuis.

’s Avonds laat belde hij met zijn zus in Australië om haar het nieuws mee te delen. Zijn zus waar hij altijd goed mee op kon schieten, die een jaar of tien geleden in Australië was blijven hangen toen ze daar voor een half jaar naartoe ging backpacken en tegen de ware aan liep. Twee kinderen kreeg ze met hem, een man die haar nu terroriseerde vanwege hun scheiding en de kinderen opeiste. Dat was de reden waarom ze niet naar de crematie van haar moeder kon komen, ze durfde dat gewoonweg niet, de scheiding was nog niet uitgesproken waardoor de kinderen het land niet mochten verlaten. Diep verdrietig was ze dat haar moeder voor haar gevoel

in het niets verdween, mede een reden voor hem om niet te gaan, dat hij wel had gedaan als zij erbij was geweest.

*

Onwezenlijk voelt Hans zich als hij het portier van zijn auto dichtdoet en over het lange pad naar de voordeur van hun woning loopt. Hij doet de deur open en staat even later in de woonkamer met een brede glazen pui met uitzicht op een diepe achtertuin. Hij was al maanden alleen en liep al die tijd met kramp in zijn lijf. Hij sliep elke nacht zo slecht dat hij 's morgens volkomen gammel een ontbijt voor zichzelf probeerde te maken en elke ochtend na moest denken hoe hij dit ging doen. Heel zijn leven stond alles voor hem klaar, zijn ontbijt, zijn lunch voor school en later zijn koffer die ingepakt klaar stond als hij voor zaken op reis ging. Een opgemaakt bed, schone handdoeken in de badkamer, het hele huis spik en span, z'n natje en z'n droogje, alles werd achter hem aangesjouwd om het hem naar zijn zin te maken. Vroeger door zijn ouders en daarna door Mirjam. Buiten haar werk, dat ze vier dagen in de week deed, voedde ze ook nog eens twee kinderen op met school, sport en spel en het complete huishouden op orde hield, waardoor hij zijn gang kon gaan. Jaren geleden groeiden ze verder uit elkaar door het vertrek van Frieda naar Australië en een paar jaar later Frits toen hij in Italië zijn geliefde vond. Op zijn negenenzestigste kwam hij definitief thuis nadat hij besloot met zijn zaken te stoppen. Mirjam ging door met haar werk dat intussen grotendeels uit liefdadigheid bestond. Ze bridgte nog steeds en was twee avonden in

de week met haar partner, ergens op een roulerende locatie, met dit spelletje bezig en hij zat thuis en was nog niet in staat om voor koffie te zorgen als ze thuis kwam. Laat staan het avondeten voor hun twee te bereiden. Ze leefden volkomen langs elkaar heen en vonden dat samen normaal en ze kregen daar geen woorden over.

En toen werd ze ziek. Ze kreeg kanker en belandde in het ziekenhuis en haar artsen beoordeelden haar ziekte als kansloos. Haar leven kon gerekt worden met medicijnen waardoor ze weer thuis kwam, tot ze weer naar het ziekenhuis moest als de medicijnen niet meer werkten. Vanaf die tijd was hij eigenlijk al alleen thuis, ondanks dat zij er soms wel was en dan weer niet.

De thuiszorg zorgde dan voor haar, hij deed de boodschappen volgens een lijstje die ze voor hem klaar legde en hij probeerde er wat van te maken, en dat ging hem slecht af. Tot ze niet meer thuis kwam en in het ziekenhuis bleef in afwachting van haar dood. Hij boende de vloeren van de keuken, de toiletten en de badkamer omdat ze dit aan hem vroeg en stofzuigde de kamers en nam met een stofdoek stof af van de meubels. Een bloedhekel had hij eraan vooral als hij de was moest doen en nog erger als hij moest strijken, waardoor hij zelfs van zichzelf vervreemde en voor anderen onbereikbaar werd. Hij leefde als een kluizenaar die als uitje rond de klok van vier uur 's middags zijn vrouw bezocht in het ziekenhuis en niet wist wat hij tegen haar moest zeggen. Na een half uurtje zei ze meestal, 'ga toch naar huis Hans, probeer wat lekkers te koken en ga eens op visite bij de buren.'

Niets daarvan, ook geen contact met Frits die afstand van hem had genomen omdat hij vond dat hij zijn moeder te kort deed.

'Je bent een egoïst', had hij gezegd. 'Waarom zorg je niet

voor haar, waarom ga je niet met haar wandelen rondom het ziekenhuis. Zet haar in een rolstoel en neem haar ergens mee naartoe!', had hij tegen hem geschreeuwd, 'ze heeft haar hele leven voor jou gezorgd en jij doet nu helemaal niets.'

En nu was ze dood.

De hoofdverpleegster had hem gebeld en gevraagd of hij meteen wilde komen.

'Hoe gaat het met haar?', vroeg hij bij binnenkomst.

'Het spijt me heel erg voor u', zei ze. 'Maar uw vrouw is een kwartier geleden overleden.'

Ze ving hem op toen hij de afdeling opliep en ging samen met hem de kamer binnen waar Mirjam lag en sprak vriendelijke woorden over haar. Ook vertelde ze dat zijn zoon bij haar was toen ze overleed en dat ze niet had geleden en langzaam was ingeslapen.

'Waar is mijn zoon?', vroeg hij aan haar.

'Die is vlak nadat ik u heb gebeld vertrokken, ik heb gevraagd of hij wilde blijven tot u kwam, maar dat wilde hij kennelijk niet. Ik vind dat vervelend voor u', zei ze nog. Daarna werd het heel onwerkelijk voor hem waardoor de hoofdverpleegster vermoedde dat hij behoorlijk in de war was. Ze zorgde voor opvang in het ziekenhuis waarna hij stukje bij beetje doorkreeg wat hem overkwam, door allerlei papieren die hij had meegekregen, waaronder een brief van Mirjam gericht aan hem.

Langzaamaan kreeg hij in beeld wat hij nu moest gaan doen om de crematie van haar voor te bereiden.

*

De volgende dag, na een onrustige nacht waarin zijn gedachten tolden tussen Serena en zijn moeder voelt Frits zich ongelofelijk alleen. Hij is lichtelijk depressief en denkt na over de zin van zijn bestaan, waar je het allemaal voor doet als je alleen bent en je belevenissen, succes en tegenslag niet met een ander kan delen. Om van het één op het andere moment hardop tegen zichzelf te zeggen dat hij dit zichzelf aan doet, dat het zijn eigen keuzes zijn. Hij gunt zich verder geen tijd meer om na te denken over de gevolgen van het verlies van zijn moeder en belt de zaak dat hij de volgende morgen om half negen weer aanwezig is.

*

Veerle opent de post die ze zonet met de krant uit de brievenbus heeft gehaald. Er zit een rouwkaart bij die ze gefronst opent omdat ze zich niet bewust is dat er iemand in haar omgeving ziek was, laat staan overleden. Ze slaat een hand voor haar mond als ze leest dat Mirjam Postema op zeventigjarige leeftijd is overleden, haar bridgepartner tot een jaar of vier geleden toen ze verhuisde naar Oosterbeek. Ze waren een beetje tot elkaar veroordeeld omdat Veerle bijna gelijktijdig met Mirjam haar bridgepartner kwijtraakte waardoor ze naar iemand anders moesten gaan zoeken, waarna ze door mond op mond reclame aan elkaar werden voorgesteld. Ze keek in haar agenda omdat ze toch wel bij haar crematie wilde zijn die over drie dagen op vrijdagmiddag plaats vond. Ze had die middag één afspraak die ze zonder problemen kon verschuiven en belde vervolgens met Loes om te vragen of ze met haar mee wilde gaan.

Haar zoon liet weinig van zich horen, hij had moeite met de scheiding. Via haar dochter hoorde ze dat Kevin regelmatig bij zijn vader was en schijnbaar minder moeite had met het feit dat hij een nieuwe vrouw in zijn leven had. Bij Loes was dat heel anders, die had haar vader gebeld en een afspraak met hem gemaakt in een wegrestaurant. Daar liet ze blijken dat ze diep teleurgesteld in hem was, omdat hij zijn vrouw en zijn gezin in de steek liet. Ze deed dat in zulke heftige bewoordingen dat één van de obers aan hun tafel verscheen met het verzoek om wat zachter te praten. Nijdig was ze op hem, kwaad en verdrietig tegelijk, vooral omdat hij alleen maar antwoordde dat het leven nu eenmaal zo kan lopen, toen ze aan hem vroeg, 'waarom?' Ze keerde hem haar rug toe nadat ze haar eigen koffie had afgerekend en verliet het restaurant zonder hem gedag te zeggen. Buiten in haar auto verwijderde ze zijn mobiele nummer uit haar telefoon om te benadrukken

dat hij niet meer voor haar bestond waarna ze bij haar voor de deur stond en in haar armen vloog. Geëmotioneerd, allebei. Zij met haar dochter als twee vriendinnen, waar ze veel steun uit putte.

*

Het was lastig, zo niet onmogelijk voor Henk om antwoord te geven op de vragen van zijn dochter die een hechte band had met Veerle. Hij moest tot zijn schande bekennen dat hij beroerd had geantwoord, maar hij zag op dat moment geen andere uitweg. Hij had nog geen relatie met een andere vrouw toen hij haar verliet, wel had hij tot in de puntjes een appartement ingericht dat hij een half jaar voor zijn vertrek had gehuurd. José kwam pas een maand of twee later in zijn leven, eigenlijk uit het niets. Hij ontmoette haar bij de balie op het stadskantoor waar hij met een getrokken nummertje op zijn beurt zat te wachten. Zij was voor hem en beiden moesten nogal lang wachten tot hun nummer op de display verscheen. Hij omdat z'n rijbewijs verlengd moest worden en zij om zich in te schrijven in Arnhem. Ze raakten aan de praat omdat ze aan hem vroeg of hij hier woonde om vervolgens van alles en nog wat te vragen over sportscholen, restaurants, welke dokter hij adviseerde en tandarts. Toen ze klaar was met de inschrijving kwam ze weer bij hem terug en zette de conversatie voort. Ook toen hij zijn nieuwe rijbewijs ging regelen bleef ze op hem wachten omdat het gesprek nog niet was beëindigd. José verhuisde naar Arnhem omdat ze persvoorlichter was geworden bij de rechtbank.

Ze kwam uit Amsterdam waar ze gestudeerd en gewerkt had tot ze via een interne sollicitatieprocedure deze baan kreeg, de baan die ze ambieerde.

Samen liepen ze het stadhuis uit richting het Kerkplein waarna hij haar uitnodigde voor een kop koffie in een cafeetje. Zo begon hun kennismaking, puur toeval, zonder bijbedoelingen.

Een paar maanden later trok ze bij hem in in zijn appartement aan de Rijnkade nadat ze samen een weekend naar Maastricht waren geweest. Zij moest daar op de rechtbank zijn vanwege een cursus en hij had een zakelijke afspraak in de buurt van Heerlen.

Dat weekend sliepen ze op één kamer in een tweepersoonsbed en vreeën met elkaar. Voor het eerst ondanks dat ze de afgelopen weken elkaar met regelmaat hadden omhelst en naar meer verlangden.

Zij naar hem en hij naar haar, maar Hans bleef al die tijd voorzichtig en zij waardeerde dat in hem.

De afspraak in Limburg kwam als uit het niets, alsof puzzelstukjes in elkaar vielen, eindigend in bed, zonder twijfels, heel vertrouwd en zonder schaamte en hij verbaasde zich dat dit met hem gebeurde.

Hetzelfde weekeinde spraken ze af dat zij in het vervolg na haar werk naar zijn appartement kwam waardoor ze op een dinsdagavond klaar stond met twee koffers toen hij haar kwam halen.

Hoe vertel je dit aan je dochter, want hij zou daar het liefst een mooi verhaal van willen maken omdat hem dit overkwam. Maar hij voelde het ongemak om met zijn dochter over José te praten waardoor hij zo waardeloos antwoordde en Loes opstond, voor zichzelf afrekende en wegliep met haar neus in de lucht.

De begrafenisondernemer nam Hans alles uit zijn handen en had alle familie, vrienden en kennissen die in de agenda van Mirjam stonden een rouwkaart gestuurd. Hij vroeg aan Hans of hij van plan was om nog iets te zeggen tijdens de ceremonie, waar hij geen antwoord op kreeg. De telefoon ging thuis met regelmaat over, maar Hans verkeerde in een desolate toestand, nam de telefoon niet op en zat in een stoel met de tv aan waar hij niet naar keek. Door toedoen van de vrouw die Veerle verzorgde als ze thuis was kwam Hans na twee dagen weer een beetje op de been. Ze kwam langs om spullen op te halen en ze merkte hoe eenzaam hij daar zat en hoe hulpeloos hij deed toen zij door het huis liep om het een en ander bij elkaar te zoeken. Ze praatte met hem en spoorde hem aan om een korte speech op papier te zetten en kwam gedurende de laatste drie dagen voor de crematie elke dag bij hem langs. Ze kleepte hem netjes aan voordat de twee rouwwagens stopten voor zijn huis, waarna hij in de achterste stapte waar hij alleen in zat. Voor Hans ging dit allemaal als een film aan hem voorbij tot het moment dat ze aankwamen op crematorium Reestborgh. De begrafenisondernemer had zelf het initiatief genomen om Hans te begeleiden naar de wachtruimte waar de genodigden waren, inclusief de familie van Mirjam en die van hem, en hij liep samen met hem naar binnen. Hans veranderde binnen een aantal minuten, hij werd zich bewust van zijn omgeving en nam een houding aan alsof hij met zijn werk bezig was. Hij ging daarna als het ware van hand tot hand en sprak kort met al die mensen die gekomen waren om met hem afscheid te nemen van Mirjam. Ze hadden het allemaal met hem te doen, zo breekbaar als hij daar stond. Vervolgens ging hij hen voor naar de aula waar de kist stond met daar rond omheen bloemen en ging naast Mieke zitten, de oudste zus van Mirjam.

Ze legde haar hand op zijn arm toen de ceremoniemeester het woord nam en Mirjam memoreerde, waarna hij het eerste lied aankondigde van the Beatles, 'Yesterday.' Vervolgens speechte de oudste broer van Mirjam kort, zonder zichtbare emotie, en zong Frank Sinatra, 'It was a very good year', waarna de Hans naar voren werd gevraagd en Mieke hem influistert, 'jij moet nu.'

Hans loopt onhandig achter het spreekgestoelte en haalt een A4-tje uit de binnenzak van zijn colbert, zet z'n bril op vouwt het papiertje open en begint te lezen.

Even later heet hij de volledige aandacht van alle aanwezigen die luisteren naar wat hij over haar zegt, over zichzelf en de kinderen die er niet zijn. Frieda in Australië met haar twee kinderen die in een scheiding lag met haar man waardoor ze tot haar grote verdriet niet kon komen. Frits die een hekel aan hem had en hem verweet dat hij niet goed voor Mirjam had gezorgd en dat hij al afscheid van haar had genomen toen ze ziek werd. Hij zei dat hij dat begreep, maar hij kon niet anders want hij miste haar al toen ze ziek werd en zij niet meer voor hem deed waaraan hij gewend was.

Hans brak op dat moment. Hij had de grootste moeite om zijn emoties in bedwang te houden waardoor Mieke naar hem toeliep, een arm om hem heen sloeg en naar de tekst keek op het papier en voor hem verder las, terwijl Hans met een zakdoek zijn ogen droogde. Mieke Telkamp zong daarna het laatste lied, 'Waarheen en waarvoor', waarna Hans als eerste en alleen, omdat hij dat wilde, langs de kist liep toen de ceremonie ten einde was. Hij zag dat er een grote bos bloemen stond met een kaartje eraan van Frieda en van Frederik en Samantha, zijn kleinkinderen. Hij keek verder en nam er de tijd voor maar kon geen bloemstuk vinden van Frits en Angela. Tijdens het condoleren had iedereen het met